

TÁMFALAK NEM ÁLLITHATJÁK MEG A VÁRHEGYI TALAJ- CSUSZAMLÁST

Kutató barangolás a Várhegy belsejében

A várhegy tájékán minden csendes. Legalább is egyelőre. Az esős időjárás megszüntével a csuszáló földdarab is mintha meggondolta volna magát, vagy legalább is lassította tempóját. Ennek ellenére azok, akik olyan szerencsések (vagy szerencsétlenek), hogy a budai oldalon ezen a részen lakhatnak, még mindig állandóan a fejük felett érzik a Damokles kardot. Nem tudják, mikor kerül a sor arra, hogy egy szép napon őket is az ablakon keresztül fogják kilakoltatni.

Az illetékes hatóságok megnyugtató nyilatkozatokat tesznek, hatalmas támfalat ígérnek, amely majd megállítja a földomlást. De talán mégsem lesz hiábavaló egy kiváló geológus szakértő barátunk kíséretében kis sétát tenni egyrészt a hegyben, részben pedig a papiroson és az elméleti megfontolások terén, hogy is állunk tulajdonképpen ezzel a földomlással. Emlegetett geológus barátunk, aki nem akarja megnevezni magát, egyik legkitűnőbb szakértője ezeknek a kérdéseknek Magyarországon, azt az ajánlatot tette, hogy mielőtt magához a problémához nyulnának, nézzük meg előbb azt, milyen is ennek a várhegynek belső szerkezete. Hiszen végeredményben ez a legfontosabb. Ennek megvizsgálására pedig most van a legkitűnőbb alkalom, mikor, mint köz tudomásu, az Alagut víztelenítésén dolgoznak. A kora délután óráiban nekivágtunk a geológiai felfedező utnak.

Akik az Alaguton rendszeresen átjárnak, már jó ideje a legnagyobb érdeklődéssel figyelik azt a munkát, amely itt folyik. Annyit mindenki jól lát, hogy a füstös falu, mállott vakolatú Alagutát szépen kitakarították, a vakolatot leverték, sőt jókora darabon már az új, műmárvány-kocka burkolat is elkészült. Kétoldalt az alagut hosszát azonban itt is, ott is kis farácsos ajtók szakítják meg s ujjban ezeken is nagy a forgalom, bányászruhás, vésővel felszerelt munkások járnak állandóan ki-be rajtuk. A munkának ezek végzik a nehezebb, de mindenesetre érdekesebb részét. A legnehezebb probléma ugyanis itt az Alagut víztelenítése, mert enélkül hiába a legszebb kiképzés, a salétrom megint csak kiverne a falakat.

Sándor, a művezető fogad, mikor odaérkezünk s néhány perc múlva már rajtunk is az impregnált vászonból készült bányász „kezes-lábas” diszeleg, bokában és csuklójában jól összehúzva, a lábunkon bakancs, a fejünkön fülig behúzott svájci sapka. Sándor meggyújtja az acetilénlámpát s aztán néhány perc múlva mi is eltűnünk az egyik kis oldalkapun. Egy darabot előre kell menni, azután egy szűk nyílásban, függőlegesen felfelé létra vezet. Nyirkos levegő körülöttünk. Neki-vágunk a létrának, az azonban fölfelé menet félkör alakban görbülni kezd. Néhány perc és vezetők azt mondja, hogy most fent vagyunk az alagut tetején. Valóban alulról tompán felhallatszik az autóbuszok és autók állandó lármája. Az Alagut gerincén fut végig az az alig egy méter magas folyosó, amelynek most nekivágtunk, előrehajolva, görnyedt derékkal. Ebből nyílnak jobbra-balra a különböző feljáró aknáknak, mindegyiknek száma van. Vannak közöttük nagyobbak, ezek külön nevet kaptak. Ilyen például a Rókalyuk, ahol mi is elhagyjuk ezt a viszonylag még magas folyosót, hogy aztán egy olyan szűkbe másszunk be, amelyben már csak négykézláb lehet előre haladni.

Sebhegesztő vizek a Várhegy belsejében

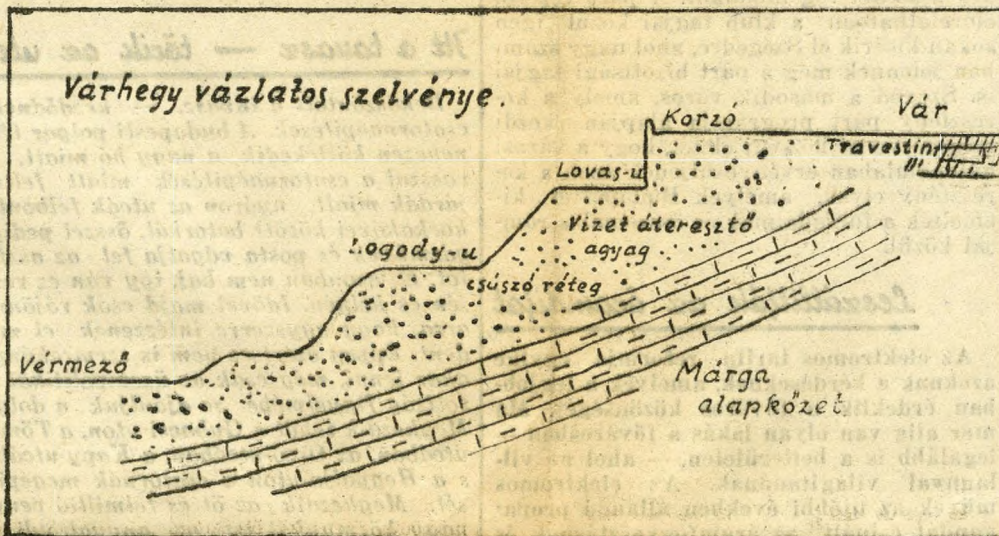
Az acetilén lámpa világánál geológus szakértőnk természetesen bányász-iránytűjével állandóan méréseket eszközöl. Kiderül, hogy a várhegy rétegeinek a lejtése itt általában tizenhat fok és majdnem kimondottan déli irányu. Egész csekélyet hajlik csak kelet felé. „Tizenegy órányit”, — mint azt bányásznyelven mondják. A bányásziránytűn ugyanis tizenkét órának felel meg a dél és az órákkal a világtájakat jelzik. Mindentűn édeskés, nyirkos agyagcsag. A

várhegy kőzete teljes egészében márga (ez mészkőszertű anyag, csak jóval puhább a mészkőnél) át-meg át van azonban szeive keskeny agyagrétegekkel és ezek vezetik a víz szivárgását. Közben a művezető is állandóan magyaráz és beszédéből igen érdekes dolgok derülnek ki. Így megtudjuk, hogy az alagut tájékán át-meg átfúrták már a hegyet s ahol újabb csatornát nyitnak, ott a vizet mindenütt sikerül elvezetni s többet nem is jelentkezik. Már tudniillik azon a helyen, mert másutt annál inkább. Szinte állandó drukokban vannak, hogy mikor üti megint fel a fejét valahol. Nagyon különös víz ez különben, a munkások rájöt-

ide ennyi cementet és főleg a hozzá való vasszerkezeteket... Itt nem sokat tervezhetek a mérnökök.

— Csak annyit mondott a mérnök ur — mondja vezetők — „Csinálják meg Sándor, ahogy tudják, csak jó legyen.”

Nemsokára kikerülünk a szűk csatornából, jólesik egy kicsit kinyújtózkodni. Most azonban fölmegyünk a pesti oldalon lévő gyermekjátszóterre s itt egy vasajtón keresztül már megint az előbbiekhez hasonló, szűk folyosókban bujkálunk. A Szent György-aknákat kell még megnézni — mint vezetők mondja —, az nagyon érdekes. Ő különben képes volna akár egy napig is ide-oda mász-

tek, hogy egészen speciális gyógyító hatása van. Ha valamelyik leüti a kezét, vagy bárhol megegyzi magát, csak meg kell mosnia ezzel a vízzel s két nap múlva bekötözés nélkül is tökéletesen begyógyul.

Közben egy nagyobb, barlangszertű nyílásba érkezünk. Már amennyire nagynak az itteni viszonylatban nevezni lehet. Kinyújtózva itt sem lehet megállni. A beomlástól azonban hatalmas vasbetonszerkezetek védik a laza kőzetet. Egészen hihetetlennek látszik, hogy ezeken a szűk lyukakon keresztül hogyan hozták be

kálni velünk, annyira szeret a hegy belsejében bujkálni. A Szent György-akna valóban nagyon érdekes. Falain köröskörül állandóan szivárog a víz és szobbnál szebb frissen keletkezett cseppkövek lógnak köröskörül. Ezek után azonban bucsut veszünk a hegy belsejétől, így is több, mint két órát tartott ez a kényelmesnek egyáltalán nem mondható mászkálás.

Egész kutatóutunknak az érdekességen túl is a hegycsuszamlás szempontjából van jelentősége. A hegy keresztmetszete rengeteg tanulságot rejt magában. Geo-

logus szakértőnk most már az asztal mellett, papiroson magyarázza el, mi itt a való helyzet. A várhegy alapját, mint láttuk, az említett márga képezi, amely a vizet vezető agyagos rétegek révén át-meg át van szelve talajvizet tartalmazó résekkel. A nyugati oldalon, tehát ahol a Lovas-ut és a Logodó-utca házai épültek, vastag agyagréteg borítja az alapot képező márgát és ez az agyagréteg csuszott most el az alapréteg felett. A csuszás oka elsősorban az egészen szokatlannal nedves és enyhe téli időjárásban keresendő, kétségtelenül hozzájárult azonban az Attila-utcai régi házak lebontása és a Logodó-utcának, meg a Lovas-utnak megnövekedett autóforgalma is. Egy percig sem szabad azonban azt hinni, hogy hasonló csuszási lehetőség csak ezt a részt fenyegeti. Szóról-szóra ugyanaz az eset a Rózsadombnak sok helyén, a Naphegynek a Tabán felé eső oldalán, a Hunyadorom északkeleti lejtőjén, Óbudán, a Sashegy sok részén, a Balaton körül pedig Tihanyban és Kene-sén is.

Az egyetlen segítség

A segítség módja pedig egyetlen: vízteleníteni kell az altalajt. Sem a támfal, sem a betoncölöpök leeresztése nem végleges megoldás, mert nem gyökerében

rült a csuszó réteg alá, esetleg túlfolyás útján is. A megkezdett és aztán hirtelen abbahagyott furások tanúsága szerint ugyanis nyolc méter körüli mélységben találták meg a talajvizet, már pedig ilyen vastag réteg a legnagyobb esőzés nyomán is csak nehezen áthatik át. Legsürgösebbnek tehát azt tartaná Péterffy Andor, hogy többhelyütt és szakértői ellenőrzés mellett fogatosított furások révén

állapítsák meg a talajvíz mélységét, valamint azt is, hogy vannak-e a Várhegy oldalában üregekben összegyűlemlt talajvíz? Az így nyert megbízható adatok alapján aztán sokkal hatásosabb intézkedéseket lehetne tenni, mint amelyekről most szó van. A tervbe vett védőművekkel ugyanis könnyen megtörténhetik, hogy együtt csusznak a talajjal.

D. K.

oldja meg a bajt. Az okot kell megszüntetni, vagyis a csuszást előidéző talajvizet elvezetni. Ez nem is olyan túlságosan nagy probléma, csak természetesen megfelelő szakértő irányítása mellett kell végezni.

— Sajnos — magyarázza a kiváló geológus barátunk —, Magyarországon még mindig úgy vagyunk a geológussal, mint száz év előtt az orvosokkal voltak. Csak akkor hívják, amikor a bajon már nem lehet segíteni. Pedig a geologia ma már igen kiszélesedett és a legkomolyabb eredményeket felmutató tudomány, sőt el is ágazott és minden egyes részének megvannak a specialistái. Így vannak például, akik kimondottan a lejtőmozgásokkal foglalkoztak és azoknak szakértői. Ilyent azonban a hegycsuszáshoz kihívott szakértők között nem találunk. Pedig nagyon fontos volna itt, hogy a bajt alaposan és gyökerében oldják meg. Próbafurásokat kell végezni, megkeresni a talajvizet vezető réteget s annak a rétegnek magasságában a vizet elvezető fél betongyűrűs csatornahálózatot lefektetni. Ennek azonban csakis akkor van értelme, ha egészen tökéletesen végzik. Ha a víztelenítés nem jó, még rosszabb helyzet áll elő. Az újépületek építésénél mindenesetre hatóságilag kellene a víztelenítést elrendelni.

Hozzáértők vezessék a munkát

— Hogy mindezekből a problémákból és megoldási lehetőségekből mennyit látunk és mennyit tudnak megvalósítani, azt most nem keressük. Hiszünk, hogy minden tőlük telhetőt megtesznek a mindmáig bizonytalanságban élő lakók érdekében. Méltán elvárható azonban, hogy mikor sokszáz embernek nemcsak egyszerűen kényelméről, hanem életbevágó érdekeiről is van szó, nem fognak hebehurgyni és cselekedni és presztizsokból nem fogják kikapcsolni azt a kiváló magyar geológusi kart, amelynek hírneve műszaki körökben egész Európában ismert, de amelynek tagjai közül még eddig egyet sem láttunk a várhegy csuszamláshoz kihívott szakértők között.

Egy érdekes hozzászólás

Teljesen függetlenül a cikkünkben említett geológus szakértők véleményétől, igen érdekes hozzászólást küldött be lapunkhoz Péterffy Andor okleveles mérnök, nyugalmazott miniszteri tanácsos, aki szintén kitűnő szakértője a kérdésnek és anélkül, hogy személyesen módjában lett volna a csuszamlást megtekinteni, azzal kapcsolatban ugyanazokat az okokat állapította meg, melyeket cikkünkben vázoltunk. Többek között azt írja levelében Péterffy Andor, hogy amint az a hírlapi cikkekből kivehető, eddig még csak a csuszamlást elméletileg megakadályozható intézkedésekről volt szó, míg a csuszamlást előidéző okokkal a Várhegy oldalán levő talajviszonyok és a Várhegyben lévő állítólagos üregek fontos megállapításával eddig még nem foglalkoztak. A továbbiakban azt fejtegeti azután, hogy itt nyilvánvalóan csuszó réteggel állunk szemben, amely csuszó rétegnek elcsuszásában okvetlenül talajvízre van szüksége. A jelek szerint ezt most a hosszantartó esőzéstől kapta, nincs kizárva azonban, hogy a nedvesség a hegy oldalában lévő és valamilyen úton vízzel megtelt üregekből ke-